

Pimeä lääke

voi viedä hengen

■ Mistä tunnistaa väärennetyin lääkkeen? Ei välttämättä mistään, sanoo asiantuntija. Ainoa keino varmistua lääkkeen aitoudesta on hankkia se suomalaisesta apteekista.

Päivi Ikonen

Anteeksi, olisiko teillä hetki aikaa?

Olisitteko halukas tukemaan järjestäytynyttä rikollisuutta?

Entä kiinnostaisiko itseänne ryhtyä laittomuuksiin?

Vai tahtoisitteko kenties vaarantaa terveyttenne?

Jokaisen täysijärkisen ja -ikäisen kansalaisen luulisi täräyttävän moiselle feisarille vastaukseksi jyrkän ein.

Näin ei kuitenkaan ole. Muutama vuosi sitten tehdyn tutkimuksen mukaan jo 12 prosenttia suomalaisista oli hankkinut itselleen lääkkeitä muualta kuin apteekista. Samalla jokainen heistä tuli vastanneeksi kaikkiin kolmeen kysymyk-

seen myöntävästi.

Ylivoimainen valtaosa virallisten kaanavien ulkopuolella kaupattavista lääkkeistä on nimittäin väärennöksiä.

Feikkilääkkeitä väsätyään epämääräisissä yhden miehen pajoissa eri puolilla maailmaa, mutta yhä suurempi osa niistä tehdään massatuotantona ammattirikollisten tehtaissa. Samoissa laitoksissa valmistetaan usein myös huumeita ja dopingaineita.

Lääkkeiden ostaminen netistä tai pilleripussillisen maahantuonti Thaimaan lomatuliaisina rikkoo Suomen lakia.

Väärennety tuote ei aina sisällä mitään vaikuttavaa ainetta. Sillä ei silloin ole välitöntä vaikutusta terveyteen, joskaan ei tietenkään myöskään sairauteen, jonka hoitoon sitä hyvässä uskossa käytetään. Pahimmillaan väärennös voi kuitenkin viedä hengen.

”Esimerkiksi silloin, kun se sisältää tappavan annoksen alumiinia”, sanoo lääkeyhtiö Pfizer Oy:n vastuunalainen johtaja **Pasi Virta**. Tällainen tapaus paljastui Yhdysvalloista.

Lääkeväärennöksiä tehtailevien mielikuvituksella ei

tunnu olevan rajoja. Tuotteisiin voidaan käyttää mitä tahansa raaka-aineita sahanpurusta sementtiin.

Brändien perässä

Maailman yleisimmin väärennettävän lääkkeen arvaa oitis jokainen, jonka sähköpostin roskapostisuodatin ei ole aivan ajan tasalla.

”Väärentäjien lempikohteita ovat tunnetuimmat merkkituotteet, joiden kysynnän he tietävät olevan suuri”, Virta selittää Viagran, Pfizerin oman menekkiä väärennämiseen, suosiota väärennyspiireissä.

Virran amerikkalaiset kollegat testasivat asian tilaamalla pakkauksen ”Viagraa” kaikista ei-sertifioiduista netti-kaupoista, jotka onnistuivat löytämään. Laboratorioanalyysissä reilut 80 prosenttia ostetuista tuotteista osoittautui väärennöksiksi.

Viagrana myydyistä valmisteista on löytynyt aivan outoja aineita, kuten malarialääkkeitä ja jopa amfetamiinia. Tuotteen tunnusomainen väri on usein saatu aikaan esimerkiksi musteella.

”Tai lyijypohjaisella automaalilla. Tabletit oli kauniisti ruiskumaalattu silmä sinisiksi.”

Omatekoisten potenssilääkkeiden lisäksi pimeillä markkinoilla liikkuu runsaasti muun muassa laihdutus-, kolesteroli-, verenpaine-, Alzheimer- ja syöpälääkkeiden väärennöksiä. Suomalaiset tilailevat netistä myös antibiootteja.

”Syynä voi olla vaikkapa se, ettei lääkäri ole niitä pyydettyä määrännyt. Lääkäri kuitenkin arvioi aina potilas- ja sairauskohtaisesti, tarvitaanko lääkettä ylipäänsä. Esimerkiksi viruspohjaisen flunssan kohdalla riittävä hoito on usein lepo ja runsas nesteiden nauttiminen.”

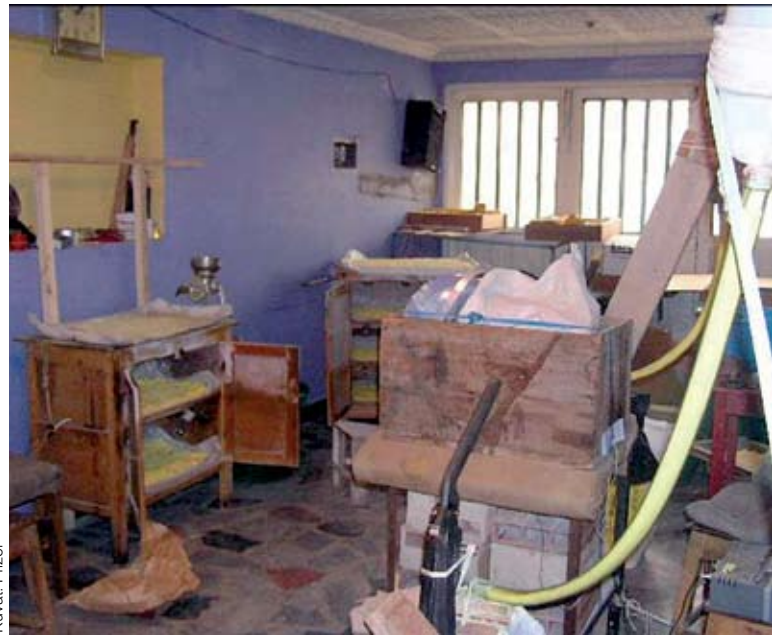
Väärennety lääke voi olla epäsuorasti vaarallinen silloinkin, kun sen koostumus on täysin harmiton.

”Surullisia tapauksia ovat esimerkiksi Afrikassa käytetyt väärennetyt lasten rokotteet. Lapsia on rokotet-

Egyptiläisyrittäjä värjasi tällaisessa myllyssä omakeoisia Viagra-tablettejaan.

Kolumbiassa toimineessa verstaassa tehtiin väärennettyjä kipulääkkeitä.

tu aineilla, joilla ei ole ollut vaikutusta lainkaan.”

Erehdyksiä sattuu, sillä väärennöstä ei päältä päin aina erota aidosta mitenkään.

”Osa väärennöksistä on erittäin laadukkaan näköisiä. Olen itsekin nähnyt tabletteja, joita en ole pystynyt erottamaan oikeista. Tavallinen kuluttajahan taas ei usein edes tiedä, miltä aito valmiste näyttää.”

Tökeröimmät tekeleet toki pistävät ainakin asiantuntijan silmään. Tabletit voivat olla selvästi väärän värisiä, niiden pinta saattaa olla epätasainen tai stanssaus tehty kehnosti.

Virran mielestä myös kuluttajan hälytyskellojen pitäisi soida, kun lääkkeen pakkaus on resuinen tai sen myyntipaikka lomakohteessa nuhruinen tai muutoin epätavallinen.

Pfizer sai jokin aika sitten palautetta vihaiselta asiakkaalta, jonka Viagra ei ollut toiminut toivotusti. Se ei ollut ihme-kään, sillä yhtiön tutkimuksissa todettiin, etteivät tabletit sisältäneet mitään aidon valmisteen ainesosia.

”Mies oli ostanut ne tallinnalaisesta supermarketista, jossa niitä oli tarjottu hänelle ’tiskin alta’. Hän hämmästyi suuresti kuuluaan, etteivät tabletit olleet meidän tuotantoamme.”

Monet lääkkeitä kauppaavat nettisivustot sen sijaan ovat hyvin tehtyjä, suomenkielisiä ja hämävän asiallisen näköisiä.

”Niillä myös annetaan ymmärtää, että verkkomyynti on laillista, normaalia toimintaa kaikkialla EU:ssa.”

Jättibisnes paisuu

Kauppa se on joka kannattaa, ja pimeä lää-

Kumpi on kumpi? Vasemmalla väärennettyjä, oikealla aitoja kolesterolilääkkeitä. Feikki-Lipitorit löydettiin Yhdysvalloista.

kekauppa erityisesti. Viime vuosina väärennösbisnes on suorastaan räjähtänyt.

Kun maailman lailliset lääkemerkinnät tätä nykyä kasvavat arviolta 6–8 prosenttia vuodessa, väärennöksiä myydään joka vuosi 13–16 prosenttia enemmän kuin edellisenä. Väärennettyjen lääkkeiden vuosimyynti on arvioitu lähiaikoina puhkaisevan 100 miljardin euron rajan.

Sekä viranomaiset että lääketeollisuus torjuvat hämäräheikkoja parhaansa mukaan. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea huolehtii alan yleisestä valvonnasta ja valituksesta. Tulli taas pyrkii pysäyttämään väärennökset Suomen rajalle. Sen haaviin jää kuitenkin vain noin puolet netin kautta laittomasti tilatuista lääkkeistä.

”Fimea on toiminut aktiivisesti ja hyvin”, Pasi Virta sanoo.

Suomen Tullista hän on ”todella ylpeä”.

”Tulli on meillä erittäin ammattitaitoinen ja työskentelee resurssieihinsa nähden hyvin tehokkaasti”, hän kiittelee

koko suomalaisen lääkealan puolesta.

Lääkkeiden väärentäminen on kuitenkin globaalia toimintaa. Tavara liikkuu yhtä reittiä, rahavirrat toista. Yhden yksittäisen maan on vaikea tehdä muuta kuin oma osuutensa. Vaikka väärennökset eivät Suomessa ole onnistuneet luikertelemaan mukaan lääkkeiden laillisiin jakelukanaviin, monissa muissa länsimaissa tilanne on jo toinen. Kehittyvissä maissa väärennökset ovat paikoin vallanneet leijonanosan lääkemerkkinoista.

Väärennosten vastainen työ tuntuukin joskus taistelulta tuulimyllyjä vastaan, mutta sitä aiotaan joka tapauksessa jatkaa.

Lääketurvallisuuden lisäksi kyse on muustakin. Pasi Virta edustaa lääketeollisuutta Suomen Anti-piratismiyhdistys ry:ssä, joka pyrkii suojelemaan kaikkien alojen tekijänoikeuksia, patenteja ja tavaramerkkejä.

”Kun keksii jotakin uutta, keksijällä pitää olla oikeus saada keksinnöstään hyöty.” □